POPOTNA MALHA 1

Pot v prazgodovino: življenje koliščarjev na Ljubljanskem barju

Plečnikova cerkev

Torek, 29. oktobra, dan za prvo Popotno malho, je bil zavit v gosto jutranjo meglo. Iz nje se je pojavil avtobus, ki je bil v skrbnih rokah šoferke gospe Hermine. Ob njej nas je pozdravljala dobrovoljna vodnica gospa Barbara Jerovšek Volek, ki nam je, 26 popotnicam, delila množico zanimivih podatkov od prazgodovine pa vse do danes. Pot nas je namreč vodila na obsežno ravnico – Ljubljansko barje.

Površina Barja meri samo v zavarovanem območju kar 135 km² in je prepletena s številnimi jarki, grmičastimi mejicami, polji in travnatimi površinami ob vsaki strani dolge ravne ceste. Barje (domačini ga imenujejo mah ali morost) je bilo nekoč prekrito z 2-5 m debelo plastjo iz šotnega mahu – šoto, ki so jo začeli rezati in sušiti, to pa so nato uporabljali za kurjavo najprej domačini, potem pa so jo prodajali Ljubljančanom. Kvadre so ob sušenju zlagali v »črne« piramide, ki so dale ime tudi naselju Črna vas. Barje je pomembno kot naravna čistilna naprava, kot vir pitne vode in vir hrane ter pomemben blažilec podnebnih sprememb.

Naša prva postaja je bila na Igu, v skoraj novem (lani odprtem) muzeju MOROST**IG** – Hiši narave in kolišč, kjer nas je sprejela gospa Janja Šuman. Popeljala nas je po razstavi, ki prikazuje razvoj Barja, rastlinstvo in živalstvo, predvsem pa pomembne mejnike iz zgodovine Ljubljanskega barja, zlasti izsledke raziskovanj življenja koliščarjev.

Ti so si zgradili lesene kolibe na kolih – pilotih. Preživljali so se z nabiralništvom, lovom, ribolovom in poljedelstvom, znali pa so tudi oblikovati izdelke iz gline, tkati blago, razvili so kovaštvo in že vlivali kovino v kalupe …

Najbolj pa preseneča izjemna najdba dveh čolnov deblakov, še bolj pa **leseno kolo z osjo,** ki šteje za **najstarejše** tako **kolo na svetu**, saj mu pripisujejo starost med 5150 in 5200 leti. Ohranilo se je v mulju, kot tudi na tisoče kolov, ki so spodbudili raziskovalce. Pri izkopavanjih so odkrili tudi orodja in številne dobro ohranjene lončarske izdelke z okrasi. Presenetljivo: poznali so že žvečilni gumi – brezovo smolo, ki je po žvečenju niso zavrgli, ampak uporabili kot lepilo pri izdelavi orodij iz lesa, kamnov in kosti. Naselje koliščarjev je prikazano tudi z maketo. Ogled smo zaključile z ogledom kratkega filma, ki povzema vsebino videnega. Prvi je najdbe in izsledke le-teh popisal kustos Deželnega muzeja **Karel Dežman** (1858).

Po kratkem odmoru za malico in kavico smo se peš odpravile po poti sredi prostrane ravnine. V sončnem dnevu so nas pozdravljali Krim in Mokrc, gore v daljavi, bližje Ljubljanski grad … Ljubljansko barje je bogato z rastlinstvom in živalstvom. Spomladi lahko občudujemo temnordeče cvetoče močvirske tulipane, ki so zaščiteni in jih ne smemo trgati. Dovoljeno pa je nabirati »naravni aspirin« - brestovolistni oslad, ki smo ga videle res veliko. Tu rastejo še zdravilne strašnice, močvirska kukavica, poletni veliki zvonček, žužkojeda okroglolistna rosika, mačji in lisičji rep …

Barje nudi dom številnim pticam (kosec, čaplja …), želvi močvirski sklednici, žabicam, metuljem, kačjim pastirjem, pa tudi mnogim drugim in večjim.

Do rekonstruiranega naselja koliščarjev vodi dolga lesena brv, po kateri se pomikamo kot v časovnem stroju: od danes v čas njihovega življenja pred tisočletji. Ogledamo si lahko čoln deblak, voz z lesenima kolesoma in nad vodo postavljenih pet kolib: dve prikazujeta način izgradnje, tri pa so dodelane tako, da dobimo uvid v način njihovega bivanja, na katerega nakazujejo ognjišča in posode iz gline, s kožami prekrita ležišča, preprosta orodja, statve, iz debla izdelane stopnice …

Krajinski park je območje **Nature 2000** in uvrščeno v **UNESCO Seznam svetovne dediščine**.

Na predlog naše vodnice Barbare smo se po čudenju iznajdljivosti naših prednikov odločile, da si ogledamo še »Plečnikovo cerkev« - cerkev sv. Mihaela v Črni vasi. Ta je bila zgrajena v letih od 1937 do 1940 na 347 lesenih pilotih, na katere so položeni temelji, na njih pa stoji kamnito pritličje, ki nosi cerkveno ladjo iz lesa, pokrito s posebno cementno kritino. V cerkev vodi znamenito stopnišče, nad katerim se dviga »kraški« zvonik. Pročelje je žarelo v rdečih tonih, saj je poraslo z divjo trto, ki se je že jesensko obarvala. V cerkvi nas sprejme podoba nadangela Mihaela, Marijin oltar, številne večne lučke … Zanimivi so štirje stebri, ki so kanalizacijske cevi s poslikavami, številni ornamentalni okrasi na steni in na lesenih delih, preproste, a zelo lepo oblikovane lesene klopi … Zgodbo cerkve nam je predstavil duhovnik Jože Brečko iz župnije Rakovnik.

Tega dne smo ponovile veliko podatkov in jih dopolnile z novimi informacijami. Koliko zanimivega, lepega, navdihujočega krasi našo domovino! Tudi Ljubljansko barje skriva še marsikaj, kar je vredno ogleda.

Olga Podpadec